

ВИКОРИСТАННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ В КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

Староста В.І.

Україна, м. Ужгород, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Діяльність освітніх установ у теперішній час зазнала суттєвих змін, які спричинені пандемією Covid-19. Як наслідок, спостерігаємо широке поширення дистанційного навчання з використання різноманітних цифрових інструментів. Серед них важливе місце займають бібліотеки закладів вищої освіти (далі ЗВО), які активізували дистанційну роботу під час карантину. Відповідно електронні бібліотеки в структурі традиційних бібліотек сприяють покращенню перебігу освітнього процесу через створення зручних умов дистанційної діяльності для всіх його учасників.

Дане повідомлення висвітлює використання студентами електронних ресурсів наукової бібліотеки ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (далі УжНУ) під час пандемії Covid-19.

Термін «електронна бібліотека», згідно L. Hwee & J. Yew [5, с. 75] означає бібліотеку, яка є доступною будь-коли і будь-де, тобто, користувачі мають доступ до неї через Інтернет із використанням своїх персональних комп'ютерів та мобільних пристроїв. Подібну думку також висловлюють автори праці [4, с. 1/20], що електронна бібліотека це сукупність інформації та послуг, які допомагають кінцевим користувачам мати справу з інформаційними об'єктами, доступними прямо чи опосередковано за допомогою електронних або цифрових пристроїв. До функцій системи електронної бібліотеки належать пошук книг у бібліотеці, пошук та завантаження електронних книг та журналів, замовлення та придбання книг тощо.

На прикладі електронної бібліотеки в Національній парламентській бібліотеці України (НПБУ) О. Баркова [1, с. 114-115] наводить таке визначення,

яке відображено у Положенні про електронну бібліотеку НПБУ: електронна бібліотека – це інформаційна система, призначена для накопичення, впорядкування, обліку, зберігання, керування і використання електронних документів та обслуговування користувачів через телекомунікаційні мережі; електронна бібліотека є невід’ємною складовою бібліотеки, формується на її матеріально-технічній базі; функціонує в її локальній мережі та надає інформаційні ресурси і послуги в Інтернет в онлайн-режимі.

Ю. Горбань [2, с. 161] зазначає, що дистанційне бібліотечне обслуговування у 2020 р. витримало трансформацію змістовного навантаження, набувши значення е-дистанційного обслуговування, в якому актуалізувалося застосування інформаційно-комп’ютерних технологій, електронних систем доставки інформації, електронних ресурсів тощо. Особливої ваги набули такі функції бібліотек ЗВО, як: супровід дистанційної освіти; надання доступу віддаленим користувачам до повнотекстових баз даних для стимулювання дослідницької діяльності; створення електронного читального залу навчальних матеріалів; надання консультацій та виконання довідок; співпраця бібліотекарів і науковців у сфері створення й поширення наукової та навчальної інформації. На нашу думку, вказані дослідником функції бібліотек ЗВО повністю відповідають і діяльності наукової бібліотеки УжНУ, фахівці якої ефективно працюють у складних умовах під час пандемії Covid-19.

Емпіричне дослідження проводили на базі УжНУ. Проводили анонімне електронне опитування 1071 студентів (800 студентів бакалаврату та 271 студент магістратури) на початку другого семестру в 2020 р. в Google Forms (<https://docs.google.com/forms/d/13CAxGLHDqQqZDVEw08kADXg8EpwrBCvi5XVfIlezk-0/edit>). Розглянемо результати відповідей (табл. 1) на одне із питань авторської анкети «Ставлення до дистанційного навчання». Студентів просили вказати кількість їхніх навчальних дисциплін, з яких під час карантину використано е-ресурс наукової бібліотеки УжНУ. Відповідь за п’ятибальною

шкалою: 1 (жодна дисципліна/дуже мала частина), 2 (менша частина); 3 (майже половина); 4 (більша частина); 5 (переважна більшість/усі дисципліни).

Таблиця 1

Використання студентами е-ресурсу наукової бібліотеки УжНУ

Відповіді	N /%	1Вс	2Вс	3Вс	4Вс	1Мгр	2Мгр	Разом
Жодна дисципліна/дуже мала частина	N	84	65	48	77	47	28	349
	%	33,60%	38,92%	33,80%	31,95%	31,13%	23,33%	32,59%
Менша частина	N	71	31	22	48	34	18	224
	%	28,40%	18,56%	15,49%	19,92%	22,52%	15,00%	20,92%
Майже половина	N	50	45	30	50	26	42	243
	%	20,00%	26,95%	21,13%	20,75%	17,22%	35,00%	22,69%
Більша частина	N	21	13	25	28	27	19	133
	%	8,40%	7,78%	17,61%	11,62%	17,88%	15,83%	12,42%
Переважна більшість/усі дисципліни	N	24	13	17	38	17	13	122
	%	9,60%	7,78%	11,97%	15,77%	11,26%	10,83%	11,39%
Разом	N	250	167	142	241	151	120	1071
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Позначення: N – кількість респондентів; % – відсоток від курсу/року навчання;
1Вс, 2Вс, 3Вс, 4Вс, 1Мгр, 2Мгр – студенти відповідних курсів/років навчання
бакалаврату та магістратури.

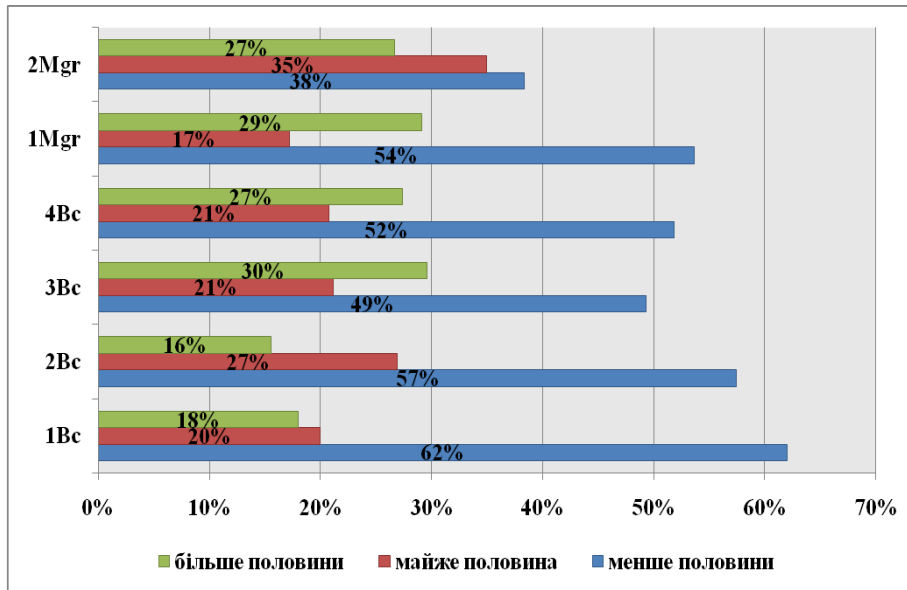

Рис. 1. Відповіді студентів (у %) щодо використання е-ресурсу наукової бібліотеки УжНУ під час пандемії Covid-19.

Позначення: «більше половини» – сума «більша частина» і «переважна більшість/усі дисципліни»; «менше половини» – сума «жодна дисципліна/дуже мала частина» і «менша частина». (Ресурс: власне дослідження)

Аналіз узагальнених відповідей респондентів (рис. 1) показує, що найменше долучені до е-ресурсу наукової бібліотеки УжНУ студенти 1-2 курсів, а найбільше – магістранти 2-го курсу.

Отримані дані щодо першокурсників частково узгоджуються із дослідженням [3, с. 23], де за наслідками опитування в 2018 р. біля 50% студентів використовують, а біля 30% – не використовують е-ресурс наукової бібліотеки УжНУ, інші – частково використовують. Результати 2020 р. (табл. 1) свідчать, що відповідь «жодна дисципліна/дуже мала частина» обрали більше 30% на кожному курсі, за винятком студентів другого курсу магістратури. Таким чином, на основі отриманих результатів опитування можемо зробити висновок, що під час пандемії Covid-19 значна частина студентів різних курсів (38-62%) достатньо активно використовують е-ресурс наукової бібліотеки УжНУ для вивчення навчальних дисциплін, проте біля третини з них майже не долучаються до такої діяльності.

Література

1. Баркова О.В. Електронна бібліотека як сучасна розподілена інформаційна система. Моделювання та інформаційні технології: Зб. наук. пр. К.: ІПМЕ ім. Г.Є.Пухова НАН України, 2010. Вип. 58. С. 110-115. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/21980> (дата звернення: 15.03.2021).
2. Горбань Ю.І. Дистанційне обслуговування та нові онлайн-послуги бібліотек закладів вищої освіти під час пандемії COVID-19-19. Збірник наукових праць ЛОГОΣ. Scientific practice: modern and classical research methods. 2021. Vol. 3. С. 160-164. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-26.02.2021.v3.53>. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/9552> (дата звернення: 15.03.2021).
3. Староста В. І., Попадич О. О. Електронне анкетування першокурсників щодо їх адаптації в умовах класичного університету. Інформаційні технології в освіті: збірник наукових праць. Вип. 10. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. С. 288-292. ISBN 978-617-7566-33-4. URL: <http://ojs.mdpu.org.ua/index.php/itse/issue/view/88> (дата звернення: 15.03.2020).
4. Asabere N.Y., Asakpovi A., Agyiri J., Awuku M. C., Sakyi M.A. & Teyewayo D.A. Measuring the Constructs That Influence Student and Lecturer Acceptance of an E-Library in Accra Technical University, Ghana. International Journal of Online Pedagogy and Course Design (IJOPCD), 2021. 11(1), 53-72. DOI: 10.4018/IJOPCD.2021010104. URL: <https://www.igi-global.com/gateway/article/266395> (Last accessed: 15.03.2021).
5. Hwee L. & Yew J. The constructs that influence students' acceptance of an e-library system in Malaysia. International Journal of Education and Development using ICT, 2018. 14(2), 75-82. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1190036.pdf> (Last accessed: 15.03.2021).